

Bestillingsbrev til fondsstyret for Oslofjordfondet 2013-2015

Stortinget besluttet i 2009, som en del av den såkalte "regionreformen", å opprette regionale forskingsfond med førstegangsutlysning av forskningsmidler i 2010. Buskerud, Telemark, Vestfold og Østfold utgjør én fondsregion (Oslofjordfondet). Fondsregionen skal organiseres med et faglig uavhengig fondsstyre. Fondsstyrets hovedoppgave er å ivareta deltakerfylkenes vedtatte FoU-satsinger og bidra til å realisere relevante deler av disse. Som oppdragsgiver har deltakerfylkene utformet et felles bestillingsbrev for å danne et samlet prioriteringsgrunnlag og gi fondsstyrets arbeid retning. Bestillingsbrevet skal, i likhet med fondsstyrets funksjonsperiode, følge fylkestingenes valgperioder. Dette bestillingsbrevet gjelder dermed for perioden 2013-2015.

Bestillingsbrevet er utformet på grunnlag av de fire fylkenes FoU-strategier samt de erfaringer som er gjort gjennom den første toårsperioden, slik disse er nedfelt i blant annet Oslofjordfondets årsrapporter.

1. Formål

I retningslinjene for regionale forskingsfond heter det at målene for fondet er å:

- ”Styrke forskning for regional innovasjon og regional utvikling.
 - Finansiere forskningsprosjekter av god kvalitet innenfor regionenes prioriterte innsatsområder.
 - Medvirke til at bedrifter og offentlige virksomheter øker sin innovasjonsevne, verdiskaping og konkurransekraft ved å initiere og ta i bruk resultater fra FoU.
 - Stimulere til et tettere samarbeid mellom FoU-institusjoner og styrke koblingene til næringsliv og offentlig sektor i egen region.
- Mobilisere til økt FoU-innsats i regionene.
 - Bidra til at bedrifter og offentlige virksomheter hever sin kompetanse og innovasjonsevne ved å engasjere seg i FoU-arbeid.
 - Styrke dialogen om forskningens relevans for regionale behov.
- Bidra til økt forskningskvalitet og utvikling av gode og konkurransedyktige FoU-miljøer i regionene.
 - Bidra til langsiktig, grunnleggende kompetanseutvikling i FoU-institusjoner regionalt innenfor regionenes prioriterte satsingsområder.
 - Knytte institusjonenes FoU-kompetanse tettere til øvrige regionale FoU-aktiviteter.
- Skape utviklings- og læringsarenaer der regionale erfaringer kan drøftes i relasjon til nasjonal og internasjonal kunnskap og aktiviteter.
- ”Sørge for tett samspill mellom aktiviteter i regionene og deres relasjoner til andre nasjonale og internasjonale programmer og aktiviteter” (KD 2009a:4).

Oppsummert skal de regionale forskingsfondene: ”styrke forskningsevnen gjennom regional forskning og innovasjon” (KD 2009a:4). For at de enkelte fylkene skal møte disse

utfordringene har hvert fylkesting vedtatt egne FoU-strategier som skal ligge til grunn for fondets innretning og fondsstyrets langsiktige prioriteringer. Fire ulike FoU-strategier med ulik tilnærming og prioritering av satsingsområder kan vanskeliggjøre fondsstyrets arbeid. Gjennom dette felles bestillingsbrevet, som er behandlet politisk i de respektive deltakerfylkene, utformes et felles prioriteringsgrunnlag slik at det synliggjøres hvilken ramme fondet må handle innenfor. I rapporten *Utredning om videre utforming av regionale forskningsfond* står følgende:

”Hensikten med det felles bestillingsbrevet er at fylkeskommunene som felles oppdragsgiver for fondet gir styrets arbeid retning, basert på en omforent forståelse av hverandres FoU-strategier. Bestillingsbrevet utdyper momenter i de fylkeskommunale strategidokumentene uten å endre deres strategiske fokus eller særtrekk. Bestillingsbrevet kan bidra til å ”jevne ut” politikk i forkant og motvirke kamp i styret for ”egne” søknader. Det er imidlertid viktig at bestillingsbrevene ikke blir for detaljerte slik at styret fratras sin strategiske rolle. Bestillingsbrevet skal danne hovedretningen for de årlige prioriteringene av fondet og gir dermed en mulighet til å justere kursen uten å gå veien om nye strategidokumenter” (KD 2009b:16).

Det er imidlertid viktig å understreke at: ”styringssignalene som gis må settes i sammenheng med annen virkemiddelbruk som forvaltes gjennom andre deler av det offentlige virkemiddelapparatet” (KD 2009b:16). Det betyr at bestillingsbrevet også bygger på samarbeid i de respektive deltakerfylkene, eksempelvis gjennom de fylkesvise VRI-satsingene. Bestillingsbrevet skal sammen med retningslinjene og samarbeidsavtalen ligge til grunn for utarbeidelse av fondsstyrets handlingsplan. Handlingsplanen er flerårig og vil, som bestillingsbrev og oppnevningssperiode, følge valgperiodene. Planen skal rulleres årlig.

2. Deltakerfylkenes FoU-strategier

De enkelte FoU-strategiene til de samarbeidende fylkene har noe ulik innretning og oppbygning. For å gjøre strategiene noenlunde sammenlignbare er oversikten under delt inn i to deler: visjon/mål og tema/satsingsområder. Enkelte momenter er også noe utdypet for å klargjøre deres plass i helheten.

2.1 FoU- og innovasjonsstrategi for Buskerud

Visjon/mål:

Visjon for FoUoI-strategien er følgende: *Buskerud skal være ledende i Norge innen kunnskapsutvikling og innovasjon, nærings- og tjenesteutvikling som skal fremme høy verdiskaping.*

Videre har strategien formulert følgende mål:

1. Skape bærekraftig vekst i reiseliv og opplevelsesindustri gjennom unike og attraktive tilbud.
2. Utvikle FoU og innovasjon basert på kompetanse innen systems engineering.
3. Utvikle effektive og unike helseprodukter og helsetjenester.
4. Utvikle ny, bærekraftig næringsvirksomhet innenfor miljø og fornybar energi.
5. Videreutvikle nettverk og arenaer for samhandling og samarbeid om FoU og innovasjon i Buskerud.

Tema og satsingsområder:

Gjennom en regional foresightprosess er det identifisert fire satsingsområder, der Buskerud har regionale fortrinn, for spesiell oppfølging gjennom FoU- og innovasjonsstrategien.

(i) Reiseliv og opplevelsesnæringer: Buskerud er et stort reiselivsfylke og særlig Hallingdalsregionen ligger i spiss nasjonalt. Det er grunn til å tro at det ligger et betydelig potensial for økt verdiskaping i videreutvikling av reiselivsprodukter og en styrket kopling mellom ”tradisjonelt” reiseliv og opplevelser, kultur, lokal mat, frukt- og grøntsektoren m.m.

(ii) Helse og omsorg: På dette feltet finnes det betydelige FoU-aktører og -satsinger i fylket, innenfor både offentlig og privat sektor (bl.a. medisinsk forskning), inkludert et ARENA-prosjekt innenfor helseinnovasjon.

(iii) Miljø/energi: I Buskerud finnes det ledende miljøer som er engasjert i utvikling og anvendelse av fornybar energi fra biomasse, geotermisk energi og avfallsbearbeiding m.m.

(iv) Systems engineering (SE): SE innebærer tverrfaglig og integrert tilnærming for helhetlige løsninger og prosesser, tradisjonelt med et ingeniørfaglig utgangspunkt. Buskerud har i nasjonal sammenheng en spesiell og unik kompetanse innen dette feltet, med utgangspunkt i Kongsberg og Høgskolen i Buskerud.

2.2 FoU-strategi for Telemark

Visjon/mål:

Visjonen for FoU-strategien er følgende: *Forskning skal styrke kunnskapsutviklingen og mulighetene for bærekraftig utvikling i hele fylket.* Videre har strategien formulert samme mål som for regionale forskningsfond. I tillegg er det et mål at strategien skal bidra til et bredt samarbeid med den hensikt å løfte det generelle kompetansenivået i fylket.

Visjonen må ses i sammenheng med den regionale planstrategien og VRI-satsingen for Telemark. Den regionale planstrategien, Bærekraftige Telemark, har en overordnet visjon knyttet til utvikling av et bærekraftig Telemarkssamfunn hvor bærekraftige sosiale forhold, bærekraftig økonomi og bærekraftig miljø skal fremmes gjennom fire temaer: Kunnskap, nyskaping og næringsutvikling; Klima og miljø; Attraksjonskraft og livskvalitet; Infrastruktur og transport. VRI-satsingen i Telemark har som hovedmål å utvikle langsiktig innovasjonskraft og vekstevne innenfor Telemarks industri og opplevelsesnæringer gjennom to hovedsatsingsområder: Industri og nye næringer og Attraksjonskraft.

Tema/satsingsområder:

Satsingsområdene er utformet på bakgrunn av utfordringene i regional planstrategi, innsatsområder i den regionale VRI-satsingen og de utviklingsmulighetene som ligger i fylkeskommunens nye ansvars- og oppgaveområder:

- Bærekraftig økonomi
 - Industrielle produksjonsløsninger
 - Øvrig teknologi, som for eksempel bioteknologi og IKT

- Bærekraftig miljø
 - Klimavennlig og effektiv energibruk
 - Klimagasser og forurensing
- Bærekraftige sosiale forhold
 - Effektiv og samordnet offentlig sektor
 - Lokal og regional attraksjonskraft

2.3 FoU-strategi for Vestfold

Visjon/mål:

Strategien setter opp følgende 4 overordnede mål:

1. **Høyere kompetansenivå**
2. **Økt utveksling av kompetanse mellom akademia, næringsliv og forvaltning**
3. **Effektiv utnyttelse av internasjonale, nasjonale og regionale finansieringskilder**
4. **Høyere innovasjonstakt – kultur for kreativitet og nyskaping**

Knyttet til målene er det utpekt følgende strategier og temaer:

Mål 1. Høyere kompetansenivå

Strategi 1. Heve utdannelsesnivået i bredde og topp

Det generelle utdannelsesnivået vil søkes hevet gjennom et utvidet studietilbud og arbeid for økt motivasjon til høyere utdanning i befolkningen. Samtidig må regionens attraktivitet for studenter og høyt utdannet arbeidskraft økes.

Strategi 2. Styrke og synliggjøre forskning

Kapasiteten og kvaliteten i forskningen vil søkes styrket gjennom tilførsel av økte ressurser, rekruttering av flere forskere og stimulanser til økt forskning i næringslivet. Forskningen skal bli mer synlig i Vestfold-samfunnet, gjennom forsterket satsing på forskningsformidling.

Mål 2. Økt utveksling av kompetanse mellom akademia, næringsliv og forvaltning

Strategi 3. Tilrettelegge for samhandling mellom kompetansemiljøer

Samhandlingen mellom akademia, næringsliv og forvaltning skal styrkes. VFK vil, i samarbeid med andre aktører, arbeide for å kople etterspørre og tilbydere av kompetanse, tettere samarbeid mellom miljøer med tilgrensende kompetanse og rasjonell arbeidsdeling mellom ulike kompetansemiljøer. Nærheten og oversiktligheten i Vestfold vil søkes utnyttet som fortrinn i verdiskapningen i kompetansebasert næringsliv og offentlig forvaltning.

Mål 3. Effektiv utnyttelse av internasjonale, nasjonale og regionale finansieringskilder

Strategi 4. Utnytte finansieringsmuligheter i nasjonale og internasjonale forskningsprogrammer

Ressurstilgangen til FOU og innovasjon i Vestfold skal styrkes gjennom effektiv utnyttelse av nasjonale og internasjonale finansieringskilder. Tildelingen av midler fra Regionalt forskningsfond skal (blant annet) vurderes i lys av kopling til finansieringsmuligheter i EU-systemet og andre internasjonale finansieringskilder.

Mål 4. Høyere innovasjonstakt – kultur for kreativitet og nyskaping

Strategi 5. Øke FoU på prioriterte områder for offentlig forvaltning og privat sektor

Forskning og utvikling i Vestfold vil kanaliseres til områder med høy nytteverdi for verdiskapning og levekår i fylket. Forskningsinnsatsen vil øke innenfor utvalgte næringer/klynger og til områder som er viktig for velferd og offentlig forvaltning. På kort sikt vil satsingen konsentreres til klynger der Vestfold i dag har nasjonalt eller internasjonalt ledende kompetansemiljøer:

- Maritim engineering
- Mikro-/nanoteknologi
- Vannrensing

På lengre sikt vil satsingen også styres mot områder der Vestfold har potensial for å utvikle ledende kompetanse og der det er et stort behov for endring. Følgende segmenter/nisjer peker seg særlig ut:

- Endringskompetanse
- Folkehelse
- Mat
- Opplevelsesnæringer
- Utdanning
- Kultur

Strategi 6. Tilrettelegge for innovasjon

VFK skal tilrettelegge for økt innovasjonstakt og en kultur for kreativitet og nyskaping i næringsliv og offentlig forvaltning i Vestfold. Innovasjonstakten skal økes gjennom rådgivning, finansiering og utvikling av nettverk som stimulerer til nyetableringer og innovasjoner innenfor eksisterende bedrifter og offentlige tjenesteprodusenter. Det skal stimuleres til bruk av FoU-resultater til utvikling av produkter, tjenester og prosesser i næringsliv og offentlig forvaltning. Vilje og evne til innovasjon og nyskaping skal stimuleres gjennom hele utdanningsløpet og i arbeidslivet, gjennom idéutvikling i møte med utfordringer og krevende kunder.

2.4 FoU-strategi for Østfold

Visjon/mål:

Strategien setter opp fem overordnede mål for forskningen i den kommende perioden.

1. Styrket forskning i næringslivet.
2. Forskning tilpasset regionale behov.
3. Langsiktig kompetanseoppbygging på utvalgte områder.
4. Større kapasitet i høyere utdanning, særlig forskerutdanning.
5. Sterkere samarbeid mellom FoU-institusjonene.

Tema/satsingsområder:

1. Styrket forskning i næringslivet:

Næringslivet skal mobiliseres til økt forskning, utvikling og innovasjon.

Flere bedrifter skal oppmuntres til å utnytte nasjonale og internasjonale FoU-virkemidler.

2. Forskning tilpasset regionale behov.

Et område der Østfold har konkurranse- og kunnskapsmessige fortrinn er energi- og miljøområdet med tunge FoU-miljøer, etablerte partnerskap og virksomheter med

internasjonale posisjoner. Dette konkurransefortrinnet skal styrkes ytterligere.

Et område der vi har særlige behov er innenfor omsorg og helse, samt kunnskapsbasert bedriftsutvikling. Innenfor området aldring, omsorg og helse skal FoU-innsatsen økes.

3. Langsiktig kompetanseoppbygging på utvalgte områder.

Innenfor prioriterte områder må instituttsektoren, universitets- og høyskolesektoren og næringslivet samarbeide om en langsiktig kompetansebygging:

1. Energi, miljø og klimaendringer
2. Aldring, omsorg og helse
3. Kunnskapsbasert etablering og bedriftsutvikling.
4. Større kapasitet i høyere utdanning, særlig forskerutdanning.

Høyt utdannede østfoldinger mobiliseres til forskning, og fylket skal være attraktivt som tilflyttingssted for kunnskapsrike mennesker.

Øke kapasiteten i fylkets egne utdanningsinstitusjoner, spesielt for doktorgrader. Ulike former for næringslivsgrader som kombinerer utdanning og praksis i bedrifter, er et svært aktuelt alternativ.

5. Sterkere samarbeid mellom FoU-institusjonene.

Bringe sammen forskere fra ulike institusjoner. Næringslivets gode erfaring med å samarbeide om forskning og innovasjon bør overføres til andre sektorer også. Samarbeidet som er etablert mellom næringsliv, utdanning og forskningsinstitusjoner må stimuleres videre.

3. Felles prioriteringsgrunnlag og hovedretning for Oslofjordfondet

3.1 Felles visjon

Oslofjordfondet har som hovedvisjon at FoU-arbeid skal styrke kunnskapsutviklingen, verdiskapingen og mulighetene for en bærekraftig utvikling av hele regionen.

Forskning, utvikling og innovasjon er sentrale elementer i en styrket satsing på økt verdiskaping, kompetanse, omstillingsevne, attraktivitet og samfunns- og næringsutvikling.

OFFs intensjon er å være et forskningsorientert supplement til det øvrige virkemiddelapparat. Styret må være bevisst på å avgrense fondets rolle og praksis i forhold til det øvrige virkemiddelapparat innenfor regional utvikling. Fondet skal ha et hovedfokus på forskning og å stimulere til et tettere samarbeid mellom FoU-institusjoner og styrke koblingene til næringsliv og offentlig sektor i egen region. Videre skal OFF også ha fokus på systematisk kunnskapsoppbygging og erfaringsformidling for å sikre at forskningsresultater og ny kunnskap tas i bruk i bedriftsutvikling, næringsutvikling og annet regionalt utviklingsarbeid.

3.2 Felles mål

• For å styrke forskning for regional innovasjon og regional utvikling skal det regionale forskningsfondet:

- Finansiere forskningsprosjekter av god kvalitet innenfor regionenes følgende prioriterte innsatsområder:
 - Klima og miljø
 - Velferd, helse og omsorg
 - Utdanning og opplæring
 - Attraksjonskraft, opplevelsesnæring og reiseliv
 - Teknologi

Styret kan selv vurdere eventuell spissing av temaene i de enkelte utlysinger.

- Stimulere til at næringsliv og offentlige virksomheter initierer forskning og tar i bruk resultater fra FoU for å styrke sin verdiskaping, konkurransekraft, kompetanse, innovasjons- og omstillingsevne.
- For å mobilisere til økt FoU-innsats i fondsregionen skal OFF:
 - Gjennomføre aktiviteter som øker bedrifters og offentlige virksomheters bevissthet om, og evne til å identifisere, behov for forskning og forskningsbasert kunnskap.
 - Gjennomføre aktiviteter som øker bedrifters og offentlige virksomheters evne til å samarbeide om og ta i bruk forskning.
 - Styrke dialogen om forskningens relevans for regionale behov.
- For å bidra til utvikling av gode og konkurransedyktige FoU-miljøer i regionene skal forskningsfondet:
 - Bidra til kompetanseutvikling i FoU-institusjoner regionalt innenfor regionenes prioriterte satsingsområder.
 - Knytte institusjonenes FoU-kompetanse tettere til øvrige regionale FoU-aktiviteter.
- Skape utviklings- og læringsarenaer der regionale erfaringer kan drøftes i lys av nasjonal og internasjonal kunnskap og praksis.
- Sørge for tett samspill mellom aktiviteter i regionen og deres relasjoner til andre nasjonale og internasjonale programmer og aktiviteter.

3.3 Deltakerfylkenes tilrådinger

Deltakerfylkenes fylkesting ønsker å gi fondsstyret noen tilrådinger om videre innretning av virksomheten i Oslofjordfondet. Tilrådingene er ment å understreke betydningen av enkelte grep, samt å gi fondsstyret legitimitet for disse.

Generelt

Styret bør gjennomføre tiltak for å sikre god kvalitet på søknadene.

Søknadstyper

Oslofjordfondets styre bør vurdere å spisse hovedprosjektutlysinger ved å begrense antall søknadstyper og/eller satsingsområder. Ved utlysning av hovedprosjekter bør søknadstypene *Regionale bedriftsprojekter* og *Regionale offentlige projekter* prioriteres. Bakgrunnen er ønsket om å øke den mobiliserende effekten av fondets innsats når det gjelder bruk av FoU i bedrifter og offentlig sektor.

Utlysning av kvalifiseringsstøtte bør gjøres bredt for alle søkergrupper og prioriterte innsatsområder (jf. pkt. 3.2 over). Bakgrunnen er ønsket om nye samarbeidskonstellasjoner i en tidlig fase og styrket prosjektkvalitet med tanke på kvalifisering for andre finansieringsmuligheter.

Styret må sikre at søkere får informasjon om alternative finansieringsmuligheter når dette er relevant.

Regionskapende prosjekter

Oslofjordfondet bør vektlegge prosjekter som er basert på, eller fremmer, FoU-samarbeid innad i regionen eller med andre fondsregioner. Styret bør vurdere å gi fortrinn til prosjekter der to eller flere FoU-miljøer samarbeider om forskningsdelen.

Nasjonale og internasjonale siktemål

Forskningsprosjektene bør ha nasjonale og internasjonale ambisjoner gjennom mål om, og potensial for å kople seg opp mot nasjonale og internasjonale programmer.

4. Kilder

Kunnskapsdepartementet (KD) 2009a: *Retningslinjer for regionale forskningsfond. Fastsatt av Kunnskapsdepartementet 23.10.09.*

Kunnskapsdepartementet (KD) 2009b: *Utredning om videre utforming av regionale forskningsfond. Avgitt til Kunnskapsdepartementet 02.06.09..*